

Protokoll nr 6

Eesti Stratigraafia Komisjoni (ESK) koosolek 8. detsembril 2011, Tartus, Ravila tn 14a, kell 11.15-14.10

Osalejad:

Tõnu Meidla¹, Tiit Hang¹ (lahkus 12.00), Juho Kirs¹, Olle Hints² (lahkus 12.50), Peep Männik², Anne Põldvere³, Heidi Soosalu³, Ivo Sibul⁴. Puudus Dimitri Kaljo²

Koosolekut juhatas esimees Tõnu Meidla, protokollis sekretär Ivo Sibul

Päevakord: .

1. Eestikeelne geokronoloogiline terminoloogia ja geokronoloogiline tabel
 2. Stratotüüpide seisund ja sellega seotud probleemid
 3. ESK põhimäärus ja töökorraldus
 4. ESK veebileht ning stratigraafilise teabe levitamine
 5. Info ja edasise tegevuse planeerimine
-
1. T. Meidla tutvustas koosolekult puudunud D. Kaljo seisukohti, mis olid talle laekunud e- kirjaga. D. Kaljo arvates peaksime alati ühtsete reeglite järgi käituma, näiteks kasutama Hirnantia lademe asemel Hirnanti ehkki esimene tundub harjumuspärasem. Probleem on ka selliste üksuste nimedega, mis ei ole tuletatud kohanimest, vaid näiteks kunagistest hõimunimedest (Chatti, Cenomani), mis on tõlgitud eesti keelde (katid, tsenomaanid). Üksuste eestikeelse kirjaviisi küsimuses viitas T. Meidla 2006. a ESK koosolekule, kus oli arutlusel sama teema. Tookord otsustati eestikeelsete skeemide koostamisel jääda eesti tähestikule tugineva lihtsustatud kirja pildi juurde. Samale seisukohale jõuti ka nüüd. Nime algupärase variandi saab lisada märkusena tabeli juurde. O. Hints arvas, et lademete nimed võiks skeemis olla omastavas käändes, kuid märkuste juures tuleks anda ka nimetav vorm. Kaaluda võiks hääldusmärkide lisamist keerulisemate nimede juurde. Proterosoikumi ladestud tuleks esitada nimetavas käändes, nii nagu on esitatud Faneroosoikumi omad. Leiti, et kui globaalne eestikeelne skeem valmis saab, tuleks see publitseerida mõnes laiema lugejaskonnaga populaarteaduslikus väljaandes (näiteks ajakirjas Eesti Loodus). T. Meidla lubas osade üksuste nimede osas konsulteerida veelkord Peeter Pälliga Eesti Keele Instituudist.
 2. A. Põldvere andis ülevaate stratotüüpide probleemidest. Paljud stratotüüpsed paljandid on taimestiku ja nende jalamile varisenud materjali tõttu kehvast olukorras. Tuleks läbi viia revisjon, alustades kirjandusest ja lõpetades välitöödega. Välitööd võiks toimuda selliselt, et avamusalade kaupa liiguvad meeskonnad, kes määravad stratotüüpide asukoha GPSiga ning kirjeldavad neid standardse vormi alusel. Lisaks olemasolevatele stratotüüpidele on teisigi geoloogidele huvipakkuvaid kohti, mida võiks eksponeerida. Näiteks suletud karjääride seinad, kus rekultiveerimise käigus saaks osa nõlvast jätta külastajatele avatuks. P. Männik lisas, et pikemas plaanis tuleks koostada kõiki paljandeid hõlmav andmebaas. O. Hints ütles, et suur osa stratotüüpe käsitlevast infost on juba lisatud geokogude

¹ Tartu Ülikool

² Tallinna Tehnikaülikool

³ Eesti Geoloogiakeskus

⁴ Maa-amet

andmebaasi (<http://geokogud.info>), kuhu saaks vajadusel uusi andmeväljasid teha. T. Meidla ettepanek kaasata stratotüüpide inventuuri tegemisele tudengid leidis positiivset vastukaja. Jõuti üksmeelele selles, et tuleb koostada projekt, mille alusel oleks võimalik ettevõtmisele väljastpoolt rahalist tuge taotleda. Projekti ettevalmistustega tegeleb T.Meidla.

3. T. Meidla selgitas ESK põhimääruse muutmisega kaasnevaid asjaolusid. Tähelepanu tuleks pöörata I. Sibula märkusele, et peale põhimääruse muutmist on vaja saada uus kirjalik koostööd käsitlev nõusolek ka nendelt organisatsioonidelt, kes on selle juba varem esitanud. Kuna muudatusettepanekud olid valdavalt vormilist laadi ning ei mõjuta ESK tööülesandeid, otsustati põhimääruse muutmise küsimus esialgu tööde nimekirjast välja jätta. Samas peavad ESK liikmed vajalikuks saada Maa-ametilt kirjalik kinnitus selle kohta, et Maa-amet arvestab oma geoloogia-alases tegevuses ESK otsustega. ESK uue koosseisu aseesimeheks valiti O. Hints ja sekretäriks I. Sibul. Lepiti kokku, et ESK koosolekud toimuvad ka edaspidi väljakujunenud formaadis, st koosoleku aeg ja koht tehakse teatavaks ainult ESK liikmetele. Vajadusel saavad liikmed kutsuda koosolekule külalisi.
4. Esimees arvas, et ESK võiks oma tegevuses rohkem tähelepanu pöörata avalikkuse paremale informeerimisele. Praegu on veebilehel <http://www.stratigraafia.info/> toodud stratigraafia-alane teave suunatud suhteliselt kitsale inimeste grupile. Tavakasutajate, näiteks geoloogilise hariduseta riigiametnike, jaoks ei ole skeemide ja terminite kohta piisavalt selgitusi antud. A. Pöldvere lisas, et sageli käsitlevad isegi geoloogia ja määnduse taustaga inimesed mõisteid ja üksusi erinevalt. T. Meidla ettepanekul otsustati teema arutelu lükata edasi selle ajani, kui O. Hints, kes on koostanud ESK praeguse veebilehe, saab samuti sõna sekka öelda (O. Hints oli vahepeal koosolekult lahkunud).
5. T. Meidla eestvedamisel vaadati põgusalt üle kõikide ladestute skeemid, mis on ESK veebilehel avalikustatud. Aluskorra skeemi nende hulgas ei ole. J. Kirs lubas 2012. a jaanuari lõpuks koostada selle tööversiooni. Ediacara ladestu osas on mitu probleemi. Ediacara stratigraafilisel skeemil ei ole näidatud settelüngad ja Redkino lademe olemasolu. T. Meidla lubas 2012. a jaanuari lõpuks koostada uue Ediacara skeemi tööversiooni. Kambriumis on rahvusvahelise stratigraafilise skeemi järgi 4 ladestikku, meie skeemis on kolmikjaotus. Balti ja Liivi on kihtkonnad, mitte alamlademed. Pakerordi lade ja Kallavere kihistu paiknevad osaliselt ka Kambriumis. A. Pöldvere ütles, et 2012. a jaanuari lõpuks saaks ta skeemi need parandused sisse viia. T. Meidla arvas, et seejärel võiks skeemi üle vaadata Kambriumi asjatundjad Ivar Puura ja Kaisa Mens. Ordoviitsiumi skeem on võrreldes teiste ladestutega suhteliselt heas seisus. Kuili ja Paroveja üksusi tuleks teisiti kujutada, kuna nad on kihistikud Jelgava kihistus, mitte kihistud. Siluris on küsitavusi seoses ladestu alumise piiriga. Osad maavarade uurijad kasutavad siiani mõisteid „Alam-Silur“ ja „Ülem-Silur“, ehkki juba aastakümneid tagasi (1984) mindi üle nelikjaotusele. Mitmed suured settelüngad ei tule Siluri skeemil välja. P. Männik lubas 2012. a jaanuari lõpuks koostada uue Siluri skeemi tööversiooni. Devoni skeemi võib ekslikult tõlgendada nii, et Frasnese'i lademele järgneb Karboni ladestu. Tuleks näidata ka Famenne'i ladet hoolimata sellest, et vastavaid setteid Eestis ei leidu. Samuti vajaksid üle vaatamist settelünkade asukohad ja nende proportsioonid. Skeemi uue variandi lubas 2012. a jaanuari lõpuks esitada A. Pöldvere.

Kvaternaari skeemi ESK veebilehel praegu ei ole. Avalikus kasutuses on mitme autori skeemid, kus näiteks vanusedki on antud erinevates ajahikutes. T. Hangule delegeeriti ülesandeks universaalse Kvaternaari skeemi tööversiooni koostamine 2012. a jaanuari lõpuks.

Eesti hüdrostratigraafiline skeem käsitleb endiselt Vendi ladestut ja veekomplekse. Kuna vananenud nimetused (Kambriumi-Vendi veekompleks jt) kajastuvad ka õigusaktides, siis on hüdrostratigraafilise liigestuse korrigeerimine aeganõudev.

Rõhutati, et kõiki skeeme tehes tuleb tagada erinevate ladestute skeemide omavaheline kooskõla ja kontrollida vastavust rahvusvahelisele skeemile. Eesti skeemidel näidatud globaalse skeemi alajaotuses võiks kasutada rahvusvaheliselt aktsepteeritud värvikoode ja regionaalsete üksuste kujutamisel geoloogilise kaardistamise juhendis kirjeldatud koode.

H. Soosalu andis ülevaate oma hiljutisest suhtlusest Jarmo Kohoneniga, kes on Soome Geoloogiakeskuse (GTK) arendusdirektor. Nii aluskorra kui pinnakatte skeemide puhul saaks ESK teha koostööd GTK ja Soome Stratigraafia Komiteega.

T. Meidla sõnul on Rootsi Stratigraafia Komitee eesotsas Risto Kumpulainen. Rootslased ei ole skeemidele suurt rõhku pannud, koostamisel on rahvuslik stratigraafia juhis.

Loode-Venemaal on BSA kontaktisikuks Aleksander Ivanov.

ESK järgmise koosoleku toimumise ajaks pakuti 26. jaanuari 2012. Täpne aeg ja koht täpsustatakse hiljem.

Juhatas

Protokollis

T. Meidla

I. Sibul